

daima nazari dikkati celbedilmeli ve ona bu vasıflarını tecrübe ve inkişaf ettirmek fırsatı verilmelidir .

2) Sür'ati intikal, her türlü müzakere, görüşme ve celselerde şarttır. Celse idare etmeyi öğrenmek bir hukukçu için bilhassa ehemmiyetlidir. Celse idaresine yalnız sür'ati intikal veya her iki tarafın da maksatlarını ifade etmesine imkân vermeye hazır olmak kâfi gelmez, ayrıca taraflar arasındaki çatışmalı bir münakaşanın neticelerini vazih bir sureti hülasa edebilmek ve en münasip anda bir uzlaşma veya anlaşma teklif edebilmek kabiliyeti de mevcut almalıdır. Bunun için karakter itibariyle yukarda ta-dat edilen vasıfların hepsinin mevcudiyeti zaruridir.

3) Hukukçular için, muhtelif noktayı nazarların büyük bir dikkat ile meslekî bir titizlikle tetkikinden sonra, muayyen bir sureti halle karar verebilmek kabiliyetinin iktisabı son derecede mühimdir. Nazari ilimdeki durumdan farklı olarak tatbikî hukuk meseleleri ilâ nihayet münakaşa edilemez. Hukukçunun meşgul olmak mecburiyetinde kaldığı her hadisede muayyen bir zaman zarfında bir karar ittihaz edilmesi lâzım gelir. Bu karar hukukçuya daima kanun vazı tarafında ndikte edilemez. Zira kanun ekseriya muhtelif tercih imkânlarını açık bırakır. Bu takdirde hukukçu kendi kendini kontrol ederek muayyen bir sureti halle vasıl olacak bir durumda bulunmalıdır. Binaenaleyh onda pratik bakımdan mümkün olanı fark edebilmek kabiliyetinin inkişaf etmiş bulunması mühimdir.

4) Hukukçunun karakterinin forme edilmesi akademik tahsilin ve hat-ta makul bir eğitimin sınırlarını tecavüz eder. Zira her terbiye ancak bir karakterde haddizatında mevcut olan bir unsuru inkişaf ettirebilir. Buna rağmen genç hukukçulara bu yönden de tesir edebilmek için, bütün teşeb-büslerde bulunmalıdır. Hukuk tarihinde meşhur olmuş bulunan bazı hadi-selerde hâkimlerin davranışlarının müzakere ve münakaşası bu mevzuda haizi ehemmiyettir. Fakat her şeyden evvel genç hukukçu, mümtaz hâkim, avukat ve idarî memurlar nezdinde çalışabilmek imkânını da elde etmeli-dir.

İTALYADA HÂKİMLER MECLİSİ

Yazan : Atif AKGÜÇ

İtalyan parlamentosu, cumhurbaşkanı tarafından fesholunmazdan birkaç gün evvel «Hâkimler Yüksek Meclisinin» teşkiline dair olan kanu-nu da kabul ederek (13 Mart 1958) bu teşri devresi esnasında, Anayasa-nın kurulmasını emrettiği bütün yüksek organları Organi Costituzionali

tamamlamış oluyor .Evvelce de bu sütunlarda haber verdiğimiz ve izah ettiğimiz gibi Anayasa Mahkemesini bundan iki sene evvel kurmuştu. «İktisat ve İş Millî Meclisi» ise üç ay evvel kurulmuştur. Şimdi de «Hâkimler Yüksek Meclisi» kuruluyor. Hâkimlerin bağımsızlığını, adaletin istiklâlini eskiden olduğu gibi Anayasaya konulacak program mahiyetinde nazari ve mücerret prensiplerle değil, maddi, müşahhas ve ihlâli güç tedbirler ve tesislerle de teminat altına almak yeni anayasaların başlıca endişelerinden biri olmuştur. Bu maksatla İtalya Anayasası da, ikinci dünya harbinden sonraki Fransız Anayasası gibi, adalet cihazını siyasî kuvvetin tesirinden kurtarmak davasını, emin ve kati bir şekilde halletmek için, hâkimlerin kendilerine ait idarî ve meslekî işlerini kendilerine bırakmak maksadiyle autogoverno hâkimler yüksek meclisi namiyle bir Anayasa organının kurulmasını emretmiş ve bu hususta bazı esaslı prensipler koyduktan sonra kurma işini parlâmentoya bırakmıştır. Aradan on sene gibi uzun bir müddet geçtiği halde Anayasanın emrinin yerine getirilmemesi ,bilhassa hâkimler tarafından tenkidleri ve şikâyetleri mucip oluyordu. «Hâkimler Yüksek Meclisinin» teşkline dair 1956 da hazırlanıp hükümet tarafından parlamentoya takdim edilen kanun lâyihası üzerine gerek mebuslar meclisi, gerek âyan meclisi çok durmuş, her iki meclis tasarıda tadiller yaptığı için lâyiha bir iki defa iki meclis arasında gitmiş gelmiş ve nihayet geçen ayın ortalarında (13 Mart) âyan meclisi tarafından da kabul edilerek hâkimler meclisinin kurulması tahakkuk safhasına girmiştir. Hâkimlerin bağımsızlığını temin meselesi, bugün başlıca rejim davalarımızdan birini teşkil ettiği, Adalet Bakanlığının da bu hususta bir kanun tasarısı bile hazırlamakta olduğunu gazeteler yazdığı için, İtalyada uzun hazırlıklardan ve tetkiklerden sonra kurulan bu Hâkimler Meclisi hakkında da umumî hatları ile de olsa yayınlanan makalelerden öğrenebildiğimiz kadar izahat vermeği faydalı buluyoruz.

İtalyada 1946 danberi hakimlik teminatı guarentigie della magistratura unvanını haiz bir kanunla tesis olunan ve aynı ismi taşıyan (Hâkimler Yüksek Meclisi) bir heyet mevcuttu. Fakat Anayasanın emriyle kurulan bu yeni Hâkimler Meclisi ile eski Hâkimler Meclisi arasındaki farklar mukayese edilemeyecek kadar büyüktür. 1946 kanunu ile kurulan Hâkimler Yüksek Meclisi Yargıtay Başkanının başkanlığı altında yalnız yüksek derecedeki hâkimlerden mürekkep mahdut âzalı bir heyet olup yetkileri de çok dardı. Halbuki yeni kanunla kurulan Hâkimler Yüksek Meclisinin başkanı, Fransada da olduğu gibi, cumhurbaşkanıdır. Üyeleri yalnız hâkimlerden mürekkep olmayıp, parlamento tarafından seçilen üyeler (hukuk profesörleri ve avukatlar) da Hâkimler Meclisinde yer almaktadır.

Hâkimlik sınıfının her üç zümresi de (Categorie: Yani temyiz hâkimleri, istinaf hâkimleri, bidayet hâkimleri) Hâkimler Meclisinde temsil edil-

mektedir. Hâkimlik mesleğine kabul, hâkimlerin tayinleri, nakilleri, terfileri ve inzibatî muameleleri gibi bütün işlerde karar vermek yetkisi *auto-governo* Hâkimler Meclisine aittir. Adalet Bakanının bu işlerde en küçük bir karar yetkisi bile yoktur.

Anayasa, Hâkimler Meclisini teşkil edecek üyelerin üçte ikisinin umumî hâkimlerden olacağını prensip olarak tesbit etmekle iktifa etmiş, üyelerin sayısını söylememiş, bunun tayinini özel kanuna bırakmıştı.

Yeni kanuna göre Hâkimler Yüksek Meclisi 24 kişiden terekküp edecektir. (Fransada 14) : Cumhurbaşkanı, 2 Hukuken üye yani Yargıtay Başkanı ve Başsavcısı 14 Umumî hâkimler sınıfından üyeler (hususî kazaya mensup hâkimler dahil değildir. Devlet Şûrası ve askeri hâkimler gibi) 6 sı temyiz mahkemesinden, 4 istinaf mahkemelerinden, 4 bidayet yani ilk mahkemelerden. Bu suretle Yüksek Hâkimler Meclisinde her üç zümrenin de temsilcileri bulunacaktır. Her üç zümreye mensup hâkimler kendi temsilcilerini kendileri seçeceklerdir. Hâkimler Yüksek Meclisine üye olacak hâkimlerin umumi olarak bütün hâkimler tarafından müştereken seçilmeyip, ayrı ayrı zümrelerden seçilmeleri sisteminin parlamentoca tercih edilmesi hâkimler cemiyetinin (*l'asso ciazione dei magistrati*) itirazlarını mucip olmuştur.

Hâkimler Yüksek Meclisinin diğer yedi üyesini de parlâmento, yani mebuslar ve âyan meclisleri, müşterek oturumda beşte üç çoğunlukla seçecektir. (Anayasa Mahkemesinin beş hâkimini seçtiği gibi), Hâkimler Meclisinin vazifesi dört sene sürecektir.

Kanunun parlâmentoda müzakeresi sırasında en ziyade üzerinde durulan ve hararetli tartışmaları mucip olan nokta, Hâkimler Meclisinin yetkileri ile Adalet Bakanının yetkilerini telif ve bir muvazene temin etmek meselesi olmuştur. Anayasanın koyduğu muhtariyet ve istiklâl prensibinin (hâkimler, devletin diğer kuvvetlerinden ayrı muhtar ve müstakil bir sınıf teşkil ederler) en geniş bir şekilde tatbikini isteyenler, hâkimler üzerinde Adalet Bakanının hiçbir yetkiye sahip olmasını kabul etmiyorlar, yine Anayasa hükümlerine göre adalet işlerinden parlamentoya karşı Adalet Bakanının sorumlu olduğunu gözönünde bulunduranlar ise vekile bazı yetkilerin tanınmasının zaruri olduğu fikri üzerinde ısrar ediyorlardı. Bu iki zıd tezin birleştirilmesi kolay olmamış, yine *compromiye* baş vurulmak zarureti hasıl olmuş, Anayasanın hâkimler için koyduğu muhtariyet kaidesi ihlâl edilmeden, işbirliği esası üzerinden bir formül bulunmuştur : Hâkimlik mesleğine alınma, hâkimlerin tayin, terfi, ve nakilleri hakkındaki kararlar «Adalet Bakanının talebi» üzerine alınacak, hâkimler direktif vazifelere, Hâkimler Meclisinin teşkil ettiği üç üyeden mürekkep bir komisyonla Adalet Bakanı ile mutabık kaldıktan sonra tayin edilebilecek-

ler, diğer bütün kararlar, bilhassa inzibati muamelelere taallük eden kararlar, Adalet Bakanının mütalâası alındıktan sonra verilecektir. Esasen Anayasaya göre Adalet Bakanının hâkimler aleyhine Hâkimler Yüksek Meclisine inzibatî dava açmak salâhiyeti vardır, aynı yetki Yargıtay Başsavcısına verilmiştir. Adalet Bakanı, Hâkimler Yüksek Meclisinin toplantılarına, başkan davet ettiği zaman veya kendisi lüzum görürse katılacaktır. Fakat oy kullanmak hakkını haiz olmayacaktır.

Yüksek Hâkimler Meclisinin vereceği kararlar, doğrudan doğruya Cumhurbaşkanının kararnamesiyle icra mevkiine konulacaktır. Yani Cumhurbaşkanının kararname çıkarması için Adalet Bakanının teklifte bulunması şart değildir. Yalnız kararnamede, mesul vekil sıfatı ile Adalet Bakanının da imzası bulunacaktır. (Contro firma) Cumhurbaşkanının tasdikini ihtiyaç göstermiyen kararlar, Adalet Bakanının kararnamesiyle icra olunacaktır.

Adalet Bakanı, Hâkimler Yüksek Meclisi ile işbirliği haricinde, mahkeme başkanlarından, adalet işlerinin cereyan tarzı hakkında bilgiler isteyebileceği gibi bu hususta uygun göreceği tebliğatı da yapabilecek, ayrıca kanunun kendisine vardığı vazifeleri de yerine getirecektir.

Hâkimler Yüksek Meclisine ayrıca şu vazifeler de verilmiştir : Adli taksimat, adliye teşkilâtı hakkında Adalet Bakanına tekliflerde bulunmak; Adalet tevzii ile alakalı işler ve kanun projeleri hakkında mütalâa vermek.

Kanun kabul edildikten sonra yetkilerinin çoğunu kaybeden Adalet Bakanı beyanatında, Hâkimler Meclisini kurmak için, bu konuda yapılan bütün incelemelerden ve tecrübelerden istifade edildiğini bununla beraber kanunu mükemmel olarak tavsif edemeyeceğini noksanları tatbikatın mevdana koyacağını, fakat demokratik devletin hukukî teminatından birini daha tahakkuk ettirmekle vicdane nhuzur duyduğunu söylemiştir. Hâkimler Cemiyeti başkanı da kanunu bazı noktalarda noksan bulmakla beraber nihayet hâkimleri nkendi işlerinin kendilerine bırakıldığını görmekle ve bilhassa hâkimlerle savcıların tamamen eşit tutulmalarından dolayı memnunluğunu açıklamıştır.

Ayan meclisi dağılmazdan evvel gazete ve dergilerin müdürlerinin mesuliyetini değiştiren ve hafifleten ve bundan evvelki bir makalemizde bahsettiğimiz kanunu da kabul etmiştir (4 Mart 1958). Bu kanun kabul edildikten sonra ilk defa olarak Milana ceza mahkemesi tarafından, mahkemede görülmekte olan bir hakaret davasına tatbik edilmiş ve bir derginin müdürü hakkında (Espresso'nun müdürü) ceza davası açıldığı sırada müdüre, Savcilikça bir taksir isnadında bulunulmadığı için, beraet kararı verilmiştir. Bu suretle ceza kanunundaki objektif mesuliyet kaidesi de ceza hukuku tarihine intikal etmiş oluyor .